

การจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล

แนวคิด หลักการ

จากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี 2540 ที่ผ่านมา ประกอบกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 ที่มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นบูรณาการ แบบองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล ให้มีแผนของประชาชนร่วมกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เน้นเพิ่มความสามารถในการจัดการแบบสหวิชาการ โดยมีคน เป็นศูนย์กลาง สนับสนุนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามผล ร่วมปรับปรุงวิธีการ ดำเนินงาน และร่วมได้รับประโยชน์ การพัฒนาในช่วงดังกล่าวเป็นการพัฒนา ของคนโดยคน และเพื่อคนนอกจากนี้ยังกำหนดแนวทางการเสริมสร้างความ เข้มแข็ง สร้างโอกาสให้คน ครอบครัว ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ของตนเองและสังคม กระจายโอกาสและความเจริญด้วยการพัฒนาพื้นที่ใน ภูมิภาคด้วยการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อ สร้างอาชีพและการมีงานทำ ประกอบกับผลจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานกลับคืนถิ่น และเกิดกระแสการผลิตเกษตรปลอดภัย ขึ้นมา ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นแผนฉบับแรกที่ชุมชน เริ่มเข้ามามีส่วนร่วม และเป็นผลให้มีการสืบค้น ค้นหา ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เป็นต้นมา นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ทำให้หลายชุมชน รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจที่ตกต่ำ โดยมีหลักฐานชัดเจนว่าชุมชนที่มี กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีการผลิตที่รักษาลิ่งแวดล้อม ผลผลิตปลอดภัย

ผู้ผลิตสุขภาพดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ในช่วงเวลาที่ประเทศกำลังอยู่ในระยะการปรับเปลี่ยนการพัฒนาเป็นการพัฒนาคนในสังคมด้วยกระบวนการเรียนรู้ขณะเดียวกันกระแสการผลิตที่ปลอดภัยเริ่มได้รับความสนใจมากเช่นเดียวกัน

จากการดำเนินการโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถยืนยันได้ว่าระยะเวลา 17 ปีที่ผ่านมาชุมชนที่ดำเนินการผลิตเกษตรที่ปลอดภัยมีจำนวนมากและทุกชุมชนดำรงอยู่มาได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จเป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่อง และได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยขึ้น โดยใช้ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ สามารถรวมตัวกันเพื่อเรียนรู้ ได้ในทุกแห่งที่มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทีวีดิจิทัล หรือ IPTV แล้วแต่สภาพพื้นที่

ดังนั้นชุมชนและเครือข่ายที่เข้าร่วมดำเนินการตามโครงการนี้มีระบบการเรียนรู้และใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตเกษตรปลอดภัยประกอบกับกระบวนการเรียนรู้ภายใต้โครงการฯเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นให้คนหาเหตุ ที่มาของปัญหา และเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นทั้งคนและชุมชน และเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน จึงขอให้ความหมายและนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ไว้สั้นๆ ดังนี้

การจัดการ (Management) หมายถึง การทำให้คน กลุ่มบุคคลที่แนวคิดในการผลิตการเกษตรปลอดภัย ได้เข้ามาทำงานร่วมกัน

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์การผลิตการเกษตรปลอดภัยเพิ่มเติม หรือมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากคนหนึ่งไปสู่คนหนึ่ง หรือสู่กลุ่มคน ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตเกษตรปลอดภัย

ฐานข้อมูล (Database) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่นำร่องโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นเรื่องการเรียนรู้ ทั้งที่เกิดก่อนการเข้าร่วมโครงการ และระหว่างดำเนินการโครงการ

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้มีมากมาย พิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายและชุมชนที่เข้าร่วมดำเนินการโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศพบว่าประสบการณ์ของกลุ่มผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้หลากหลาย ดังนี้

- ทฤษฎีการเรียนรู้จากการเก็บข้อมูล (Retention Theory) : ความสามารถในการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับ ความสามารถที่จะเก็บข้อมูล และเรียกข้อมูลที่เก็บเอาไว้กลับคืนมา ทั้งนี้รวมถึง รูปแบบของข้อมูล ความมากมายของข้อมูล จากการเรียนรู้ขั้นต้น แล้วนำไปปฏิบัติ

- ทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้การโยกย้ายปรับเปลี่ยนข้อมูล (Transfer Theory) : การเรียนรู้มาจากการใช้ความเชื่อมโยง ระหว่างความเหมือน หรือความเกี่ยวข้องระหว่างข้อมูลใหม่กับข้อมูลเก่า

- ทฤษฎีของความกระตือรือร้น (Motivation Theory) : ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ความสามารถในการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจ ความกังวล การประสบความสำเร็จและผลที่จะได้รับด้วย

- ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Active Participation Theory) : ความสามารถ ในการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับความอยาก จะเรียนรู้ และมีส่วนร่วม ถ้ามีความอยากเรียนรู้ และอยากมีส่วนร่วมมาก ความสามารถในการเรียนรู้ก็จะยิ่งมากขึ้น

- ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivismtheory) : รูปแบบที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ไม่ใช่เป็นผู้รับอย่างเดียว ดังนั้นผู้เรียนก็คือ ผู้สอนนั่นเอง

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยการสนับสนุนให้ผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยเรียนรู้ตามหลักสูตรการเรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัย หรือสนับสนุนให้ผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยได้เรียนรู้แนวคิด วิธีการผลิตและจัดการการผลิตเกษตรปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง
- เพื่อให้มีการจัดทำฐานข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย เพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัย

ปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล

- การใช้เวลาเพื่อการเรียนรู้ : ผู้ผลิตด้านเกษตรปลอดภัยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีคนเข้ามาเรียนรู้ต่อเนื่อง ทำให้ผู้ผลิตด้านเกษตรปลอดภัยเสียโอกาสในการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน การเล่าวิธีการผลิตและผ่านพ้นช่วงเวลาต่างๆมาได้อย่างไร และกระบวนการ/วิธีการผลิตจนได้ผลผลิตเกษตรที่ปลอดภัย
- ความไม่คุ้นเคยกับการใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศ : ผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจระบบสารสนเทศ ไม่ทราบถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การเรียนรู้และการถ่ายทอดผ่านระบบสารสนเทศจึงพัฒนาไปได้ช้า

- ความกลัว : ผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่างๆของระบบโทรศัพท์ ระบบอินเทอร์เน็ตที่มีมูลค่าสูง จึงทำให้เกิดความกลัวที่จะใช้บริการต่างๆผ่านระบบสารสนเทศ

- ความรู้ด้านการผลิตเกษตรปลอดภัย:ขาดการรวบรวมที่เป็นระบบ ไม่มีการจัดประเภท หมวดยุทธศาสตร์ของความรู้ จึงทำให้การเชื่อมโยงและพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างซ้ำๆ

รูปแบบการเรียนรู้และฐานข้อมูล

- รูปแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้การผลิตเกษตรปลอดภัยตามโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนฯ มีหลากหลายรูปแบบ ผลจากการดำเนินการโครงการเพิ่มศักยภาพฯ สามารถสรุปลักษณะการเรียนรู้ที่คล้ายๆ กันไว้ด้วยกัน จึงสรุปไว้ได้จำนวน 6 รูปแบบ ดังนี้

- ◎ รูปแบบการอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ ในการเข้าอบรมกับหน่วยงาน องค์กรอิสระ กลุ่มเกษตรกร ด้วยการบรรยาย หรือสาธิต ตัวอย่าง เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านอุ้นแสง กลุ่มสหกรณ์นครผักผลไม้ จำกัด กลุ่มสหกรณ์ปลั้วสัตว์และสัตว์น้ำ ฉะเชิงเทรา จำกัด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรสวนนอก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมหวานบ้านทองเอน กลุ่มบ้านปลักไม้ลาย

- ◎ รูปแบบการเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการเข้าร่วมเวทีเสวนากับภาคีเครือข่ายต่างๆ หรือเข้าร่วมสัมมนาระดมความคิดเห็นต่างๆ การศึกษาดูงาน ตัวอย่างเช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ จ.พิษณุโลก กลุ่มกิจกรรมไร่สารพิษ ต.หัวทะเล จ.นครราชสีมา กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัยบ้านทับลาน เป็นต้น

๑) รูปแบบการเรียนรู้จากการฝึกทักษะด้วยการปฏิบัติจริง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทำซ้ำๆ และทำตามตัวอย่าง ได้แก่ การจัดทำแปลงสาธิต การจัดทำสื่อ การทดลองขยายผลผลิตผ่านสื่อ ตัวอย่างเช่น กลุ่มบ้านสวนน้ำฝนและกัลยาณมิตร กลุ่มศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนสวนธรรมร่วมใจ กลุ่มเกษตรอินทรีย์อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

๒) รูปแบบการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ เป็นลักษณะการเรียนรู้ผ่านที่วีดิทัศน์ การเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้จากวิทยุชุมชน ตัวอย่างเช่น กลุ่มศูนย์การเรียนรู้วิถีพอเพียงนงขวัญ กลุ่มเกษตรครบวงจรบ้านหนองผูก กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกสุรินทร์ เป็นต้น

๓) รูปแบบการเรียนรู้จากการพัฒนางานวิจัยความรู้ในท้องถิ่น หรือการต่อยอดจากการวิจัย เป็นลักษณะการเรียนรู้จากการแก้ไขปัญหาที่ประสบร่วมกัน การเรียนรู้จากการจดบันทึก และแปลความหมายจากข้อมูล ตัวอย่างของการเรียนรู้ลักษณะนี้ ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดลำพูน กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดน่าน กลุ่มวิสาหกิจผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อสังคม ต.กำแมด จังหวัดยโสธร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมือบ้านเพิง เป็นต้น

๔) รูปแบบการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่โครงการที่ได้พัฒนาขึ้นมาสำหรับกลุ่มที่ต้องการหาความรู้ใหม่ๆ เข้ามาเพิ่มเติมในกลุ่ม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับกลุ่ม หลักสูตรการเรียนรู้ประกอบด้วย 7 หมวดวิชา ดังนี้

หมวดวิชาการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล

หมวดวิชามาตรฐานความปลอดภัยของผลผลิตทางการเกษตร

หมวดวิชาการผลิตและการจัดการกลุ่ม

หมวดวิชาการกระจายสินค้า

หมวดวิชาการเชื่อมโยงผู้บริโภค

หมวดวิชาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

หมวดวิชาเสริมและสาระบันเทิง

รายละเอียดของหลักสูตรการดำรงชีวิตตามวิถีเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์เป็นการเรียนรู้ผ่านสื่อวีดิทัศน์และสื่ออื่น ๆ ที่โครงการการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้พื้นที่นำร่องที่สนใจสมัครเข้าเรียนรู้ได้โดยการสมัครเข้าเรียนรู้สามารถสมัครเรียนรู้เป็นกลุ่มๆ ละ 15-20 คน ผู้สนใจต้องกรอกใบสมัครตามแบบที่กำหนด

ระยะเวลาการเรียนรู้

เวลาการเรียนรู้มี 2 ช่วงคือระยะเวลาการเข้าใจ ใช้เวลาเรียน 1 เดือน และระยะเวลาเข้าถึงและพัฒนา ใช้เวลาปฏิบัติการ 5 เดือน

การวัดผลและการสำเร็จการเรียนรู้

เวลาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีโครงการส่วนบุคคลและโครงการกลุ่ม มีกิจกรรมด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ โดยผู้จัดการเรียนรู้เป็นผู้วัดผล และได้รับวุฒิบัตรจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อสำเร็จตามหลักสูตร

สถานที่เรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนสามารถกำหนดได้เองมีอุปกรณ์พร้อมพอสมควรเช่นโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต โต้ะ แก้อัฒลา และผู้เรียนสามารถเดินทางได้สะดวก

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- ประชาสัมพันธ์และรับสมัครสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมเรียนรู้โดยสมัครใจจำนวนประมาณ 15-20 คน โดยให้สมาชิกที่สนใจกรอกใบสมัคร
- ดำเนินการจัดหาสถานที่เรียนรู้ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้พอสมควร รวมทั้งสมาชิกสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้โดยสะดวกซึ่งอาจเป็นที่ทำการกลุ่มหรือศาลาเอนกประสงค์หรือที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม
- ดำเนินการจัดหาผู้จัดการเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตามหลักสูตรรวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร
- เริ่มการเรียนรู้ตามหลักสูตรโดยจัดทำตารางเรียนเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีระยะเวลาเรียนใน 2 ช่วงดังนี้คือ
  - ช่วงที่ 1 ระยะเวลาการเข้าใจ เรียนจากสื่อ 4 สัปดาห์ๆ ละ 1 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 4 ครั้งรวม 12 ชั่วโมง
  - ช่วงที่ 2 ระยะเวลาเข้าถึงและพัฒนา ใช้เวลาปฏิบัติการ 5 เดือน เดือนละ 2 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 10 ครั้ง รวม 30 ชั่วโมงโดยจะต้องมีโครงงานส่วนบุคคลและโครงงานกลุ่ม
- การสำเร็จตามหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้จัดการเรียนรู้เป็นผู้ประเมิน และได้รับวุฒิบัตรจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เมื่อจบหลักสูตร
  - ตัวอย่างของการเรียนรู้ลักษณะเช่นนี้ ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายอาเซียน อากาศรณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนสวนธรรมร่วมใจ กลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์หนองแคน เป็นต้น
  - ทั้งนี้ อาจมีรูปแบบอื่นๆ อีกที่ยังไม่ได้นำมากล่าวไว้ในที่นี้หากพบว่ามีรูปแบบอื่นอีกก็สามารถเพิ่มเติมในภายหลังได้ เนื่องจากการเรียนรู้ไม่มีการสิ้นสุด มีแต่การพัฒนา เชื่อมโยงและขยายผลไปได้อย่างต่อเนื่อง

● รูปแบบฐานข้อมูล

การจัดการฐานข้อมูลในพื้นที่โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถที่จะสรุปประเภทของฐานข้อมูล ได้ดังนี้

๑) ฐานข้อมูลผู้ผลิตเกษตรปลอดภัย :กลุ่มและเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยเริ่มมีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตเกษตรปลอดภัย มีหลายกลุ่มที่ดำเนินการเป็นรูปธรรมแล้ว เพื่อประโยชน์ในการติดตามผล การเชื่อมโยงด้านอื่นๆ ตลอดจนการรับรองและตรวจสอบย้อนกลับผลผลิตและผู้ผลิตได้แก่ กลุ่มเกษตรกรครบวงจรบ้านหนองผุก กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านทุ่งโพธิ์ จ.สงขลา และกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา เป็นต้น

๒) ฐานข้อมูลด้านการผลิตเกษตรปลอดภัย :กลุ่มที่เป็นจุดเรียนรู้หรือเป็นโรงเรียน จะมีการจัดทำป้ายความรู้ด้านการผลิตติดไว้ตามฐานความรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษา สามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ และบางกลุ่มที่ผ่านการอบรมจากโครงการฯ ได้เริ่มจัดทำข้อมูลด้านการผลิตของกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกรกรรมยั่งยืนจังหวัดน่าน ข้อมูลการผลิตข้าวของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อีสาน ข้อมูลการผลิตข้าวของกลุ่มชาวอินทรีย์เพื่อสังคม ต.กำแมด จ.ยโสธร ข้อมูลการผลิตข้าวของกลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ จ.สุรินทร์ ข้อมูลการผลิตผักและผลไม้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตลาดนัดสีเขียว ต.นางมุด จ.สุรินทร์ ข้อมูลการผลิตหอยนางรมสดของกลุ่มชมสามัคคีท่าสนุก ข้อมูลการผลิตข้าว ผัก และไม้ผลของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา ข้อมูลการผลิตผักพื้นบ้านของกลุ่มศูนย์ปฏิบัติการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเนินพอกิน ข้อมูลชนิดผักของกลุ่มกสิกรรมไร้สารพิษ ข้อมูลชนิดผักของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เกาะพังน เป็นต้น

๓) ฐานข้อมูลด้านปัจจัยการผลิตและการลดต้นทุนการผลิต : กลุ่มที่มีปัญหาจากต้นทุนการผลิตสูง และแก้ปัญหาด้วยการลดต้นทุนการผลิต

จะทำการทบทวนและสรุปทเรียนและเริ่มจัดการข้อมูลที่มีอยู่ให้ง่ายต่อการ
ถ่ายทอด และนำไปใช้ต่อสำหรับคนรุ่นต่อไปให้ได้เรียนรู้และพัฒนาต่อยอดต่อไป
มีบางกลุ่มอยู่ในช่วงเพิ่งเริ่มต้น และมีบางกลุ่มสามารถนำมาจัดทำเป็นสื่อถ่าย
ทอดสู่กลุ่มอื่นได้แล้ว สำหรับฐานข้อมูลการเรียนรู้ด้านนี้ประกอบด้วย การลด
ต้นทุนการผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิตข้าวกล้องงอกของกลุ่มศูนย์ข้าว
ชุมชนบ้านรางไม้แดง จ.ราชบุรี การใช้ปัจจัยการผลิต การวางแผนการผลิต
และการตลาดข้าว ผัก และไม้ผลของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ อ.สนามชัยเขต
จ.ฉะเชิงเทรา การลดต้นทุนการผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิตผักปลอด
สารพิษของกลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษบ้านหนองศาลา จ.ราชบุรี เป็นต้น

๑๒ ฐานข้อมูลด้านการแปรรูป การจัดการเรียนรู้ด้านการแปรรูป
ผลผลิตมีหลายกลุ่มที่มีการรวบรวมข้อมูลด้านการแปรรูปไว้ บางกลุ่มมีการนำ
เรื่องการแปรรูปไปผลิตเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่กลุ่มอื่นด้วย เช่น

- การศึกษาเรียนรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกรรมยั่งยืน
จ.เชียงใหม่
- การแปรรูปผลผลิตของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงนงขวัญ
- การแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนเกษตรสวนนอก “การทำน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น”
- การทำน้ำตาลมะพร้าวปลอดภัย ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
บ้านสารภี
- การส่งเสริมและพัฒนาด้านการแปรรูปผลผลิตของกลุ่ม
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและอาชีพทางเลือกบ้านทัพไทยและกลุ่มปศุสัตว์อินทรีย์
- การผลิตเห็ดกทอตปลอดสารพิษ ของกลุ่มชมหวาน
บ้านทองเอน

สำหรับฐานข้อมูลที่กำลังริเริ่มจัดทำได้แก่ ฐานข้อมูลผู้จำหน่าย
สินค้าเกษตรปลอดภัยของกลุ่มเกษตรครบวงจรบ้านหนองผูก ฐานข้อมูลระบบ
แค็ตตาล็อกสินค้าของกลุ่มกินเปลี่ยนโลก เป็นต้น

ข้อควรพิจารณาในการดำเนินการ

การจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูลเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะมีการ
เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ นอกจากนี้มีองค์ความรู้เกิดขึ้นเป็นประจำ
จึงต้องมีการจัดการการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้กลุ่มมีการเรียนรู้อย่าง
สม่ำเสมอจึงจะมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ นอกจากนี้การมีฐานข้อมูล
ด้านการผลิตและการตลาดของกลุ่มที่ถูกต้องจะทำให้กลุ่มสามารถวางแผนการ
ผลิตและการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สิ่งที่ควรพิจารณาใน
การจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล มีดังนี้

- ผู้เรียน : ผู้เรียนในกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชน
ด้านเกษตรปลอดภัยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนมากจะทำหน้าที่เป็นผู้สอน
ผู้ถ่ายทอดให้กับกลุ่มคน เครือข่ายอื่น หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐจึงทำให้ขาด
โอกาสในการเรียนรู้ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจกับผู้เรียนในการนำ
ระบบสารสนเทศมาสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อเพิ่มช่องทางและเป็นทางเลือก
ในการเรียนรู้

- องค์ความรู้ : ความรู้ที่มีจำนวนมาก ขาดการรวบรวม วิเคราะห์
จัดกลุ่ม แยกประเภท หรือพัฒนาให้สามารถนำไปใช้ได้ทันทีเมื่อมีการจัดกลุ่ม
แยกประเภทแล้ว นำมาจัดทำเป็นสื่อเพื่อผ่านระบบการเรียนทางไกล การเรียน
ผ่านระบบสารสนเทศ จะทำให้องค์ความรู้ได้รับการกระจายและพัฒนาต่อไป
ได้ในหลายพื้นที่

- การนำเทคโนโลยี เข้ามาส่งเสริม และสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้
บางพื้นที่ระบบอินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายการให้บริการการสื่อสารยังเข้าไปไม่
ทั่วถึงต้องสร้างภาคีเครือข่ายจากภาครัฐในการพัฒนาระบบดังกล่าวให้ครอบคลุม
ทุกพื้นที่

- กลุ่มหรือเครือข่าย มีภารกิจ จากการแข่งขันทางสังคม
มากเกินไป และในกลุ่มอาจมีสมาชิกไม่กี่คนเท่านั้นที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว

และถ่ายทอดสู่ผู้อื่นได้อย่างดีเช่นกัน จึงเป็นเหตุให้การเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนรู้เกิดการกระจุกตัว ไม่กระจายไปยังสมาชิกรายอื่นๆ ประกอบกับความกล้าที่จะถ่ายทอดหรือนำเสนออาจจะไม่ได้มีในสมาชิกทุกราย

- ผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยขาดข้อมูลความต้องการของผู้บริโภค จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยได้มีโอกาสรับทราบความต้องการของผู้บริโภค เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการผลิตให้ตรงกับความต้องการต่อไป และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้ใกล้ชิดเรียนรู้กัน และกันอีกช่องทางหนึ่งด้วย

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

- การวิเคราะห์ลักษณะเด่นของการเรียนรู้และองค์ความรู้ของกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยกลุ่มควรคัดเลือกองค์ความรู้ที่กลุ่มมีความชำนาญ สรุปลงไว้อย่างน้อยกลุ่มละ 2 องค์ความรู้ จัดทำเนื้อหาและจัดส่งมาให้กับโครงการฯ รวบรวม จัดกลุ่ม แยกประเภท รวมทั้งนำองค์ความรู้ที่นำเสนอเป็นลักษณะพิเศษของกลุ่มด้วย จะทำให้เกิดสภาวะ เมื่อนึกถึงกลุ่มชุมชนสวนธรรมร่วมใจ ก็นึกถึงกระบวนการเรียนรู้แบบสหวิชาการ หรือนึกถึงกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ฉะเชิงเทรา ก็นึกถึงกระบวนการเรียนรู้การรับรองระบบกลุ่ม เป็นต้น

- การจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ โดยกลุ่มจะต้องพิจารณาความสนใจ ความต้องการที่จะเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ทุกกลุ่มพิจารณาองค์ความรู้ที่จะนำมาพัฒนากลุ่ม หรือเทคนิควิธีการที่กลุ่มสนใจที่จะเรียนรู้แล้วจัดลำดับความสำคัญ 3 ลำดับ และจัดส่งมาให้โครงการฯ เพื่อรวบรวมจัดกลุ่มหรือพิจารณาถึงกระบวนการเรียนรู้ที่กลุ่มอื่นมีและสามารถนำไปแชร์ หรือส่งต่อให้กับกลุ่มที่มีความต้องการได้ หรือพิจารณาให้การสนับสนุนในโอกาสต่อไป

- กลุ่มดำเนินการจัดการองค์ความรู้ให้เป็นระบบ กลุ่มที่เข้าร่วมโครงการที่มีลักษณะการเรียนรู้ เผยแพร่ไว้ตามจุดต่างๆ ภายในศูนย์เรียนรู้ ซึ่งยังขาดการรวบรวมและการจัดกลุ่ม หากทุกศูนย์จัดส่งข้อมูลการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ที่สุดมาผลิตเป็นสื่อสำหรับบรรจุในหลักสูตรเพื่อให้มีการเรียนรู้สำหรับกลุ่มอื่นหรือผู้ที่สนใจจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่อง

- ลดการกระจุกตัวการเรียนรู้ของกลุ่มต่างๆลง โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดวิทยากรตัวคูณขึ้นในกลุ่มต่างๆเพื่อเป็นการกระจายการเรียนรู้ อาจจะต้องมีแววมองในกลุ่มเพื่อที่จะคัดเลือกสมาชิกที่มีศักยภาพเพื่อพัฒนาเป็นวิทยากรเป็นผู้สอน หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มตนเองได้ จะทำให้ผู้ที่เป็นผู้สอนได้มีโอกาสมีเวลาในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองเพิ่มขึ้น

- ความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย : ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัย ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีจำนวนมากและทุกภาคีมีองค์ความรู้ และมีนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถที่จะช่วยจัดการองค์ความรู้ของกลุ่มให้เป็นระบบได้ในระยะเวลาสั้นๆ หรือให้ภาคีเครือข่ายเข้าไปแนะนำวิธีการจัดทำองค์ความรู้ในพื้นที่ให้เป็นลักษณะ Knowledge Management (KM) กลุ่มทุกกลุ่มจะมีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

- สร้างแรงกระตุ้นจากภายนอกในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดตลาดนัด สินค้าเกษตรปลอดภัยระดับภูมิภาค การจัดเวทีให้ผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยไปกับผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ร่วมมือกับ Modern Trade ในการจัดเวทีผู้ผลิตพบผู้บริโภคในพื้นที่ของ Modern Trade

กรณีตัวอย่าง

กรณีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนสวนธรรมร่วมใจ อำเภอป่าต้ว จังหวัดยโสธร

ที่ตั้งศูนย์การเรียนรู้

เลขที่ 8 หมู่ 8 ตำบลกระจ่าย อำเภอป่าต้ว จังหวัดยโสธร 35150

ติดต่อ พระคุณเจ้าปัญญาวโร

โทร. 045-795505 , 08-0159-5950

E-mail : suantham.net@gmail.com

facebook : ธรรมเกษตรอินทรีย์/กลุ่มธรรมเกษตรอินทรีย์ร่วมใจ

กิจกรรมภาพรวม

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนสวนธรรมร่วมใจ ตั้งอยู่ที่วัดป่าสวนธรรมร่วมใจได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2556 เป็นหนึ่งในองค์กรของมูลนิธิธรรมะร่วมใจที่มีจุดมุ่งหมายในการร่วมเรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการเรียนรู้ตามหลักสูตรการเรียนรู้เกษตรปลอดภัยและอินทรีย์ ตามโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ โดยในการเรียนรู้ พระคุณเจ้าปัญญาวโร ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเรียนรู้ ประสานงานกับโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยจากการเรียนรู้และการปฏิบัติของผู้เรียน และชุมชนมีผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้แก่ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง เชื้อราโตโคเรเตอร์มา เชื้อราบิวเวอร์เรีย ยูเรียน้ำ พืชผักตามฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณและเส้นผม และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากสมุนไพร เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในชุมชน และจำหน่ายที่ร้านค้าภายใน บริเวณวัดและขายตามสถานที่ต่างๆ ตามความเหมาะสม ในราคาถูกเพื่อให้ผู้ซื้อนำไปใช้ในการเกษตรและอื่นๆ เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้

แนวคิดและหลักการ

ศูนย์การเรียนรู้เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างวินัยการเรียนรู้รวมทั้งเรียนรู้เน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ กระบวนการทางความคิด และการเชื่อมโยงความรู้ให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่างๆ เข้ามาเชื่อมโยง และเน้นการพัฒนาการเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ที่ยังคงรักษารูปแบบสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไว้เป็นอย่างดี และใช้ธรรมะเป็นกระบวนการหลักในการพัฒนาผู้เรียนในด้านจิตใจ จิตสำนึกในคุณงามความดี ความพอเพียง และความซื่อสัตย์ต่อตนเองและต่อผู้บริโภค ตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้า และตามแนวทางของหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

รูปแบบและวิธีการ

- ประชาสัมพันธ์หลักสูตรทางสถานีวิทยุเสียงธรรมร่วมใจก่อนเริ่มเรียน 2 เดือน ได้ผู้สมัครเรียนจำนวน 42 คน และมีผู้เรียนรู้ต่อเนื่อง 30 คน โดยในการประชาสัมพันธ์ได้ให้ความรู้เบื้องต้น เช่น จุลินทรีย์ โรคและแมลง ในพืช ฯลฯ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังสนใจเข้ามาร่วมเรียนรู้

- การเรียนรู้เน้นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ ความคิดใหม่ในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยเรียนรู้จากภายนอกชุมชนผลิตสื่อวีดิทัศน์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่เคยรู้มาก่อน เช่น การทำนาในประเทศญี่ปุ่น การเลี้ยงเป็ดร่วมกับการทำนา การใช้จุลินทรีย์ในการทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

- การจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีอุปกรณ์พร้อมในการเรียนรู้เช่น โต๊ะ เก้าอี้ โทรทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ น้ำดื่ม กระดานไวท์บอร์ด และมีพื้นที่สำหรับการทดลองในการเรียนรู้

- องค์ความรู้ที่เหมาะสมในการเรียนรู้ มีการนำความรู้ใหม่มาประยุกต์กับความรู้เดิม และนำไปทดลองร่วมกันในกลุ่ม แล้วแต่ละบุคคลไปทดลองในแปลงตนเอง เช่น จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง จุลินทรีย์จาวปลวก เป็นต้น มีการเก็บผลการทดลองมาแลกเปลี่ยนกัน

- การนำความรู้ไปใช้งาน เมื่อมีการทดลองนำไปใช้จริงในแปลงของผู้เรียน มีการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ ทำให้บุคคลทั่วไปได้รับรู้และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประจำศูนย์อีกด้วย และเริ่มจะขยายไปทดลองในอนาคตต่อไป โดยริเริ่มโครงการฟาร์มจุลินทรีย์ โครงการข้าวถึงพัน จำนวน 10 แปลงเพิ่มทดลองและเก็บข้อมูล ร่วมกันต่อไป

- การใช้อุปกรณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัย เช่น สื่อมัลติมีเดีย สื่อวีดิทัศน์ จากอินเทอร์เน็ต เป็นรูปแบบในการหาความรู้แบบใหม่ที่ผู้เรียนรู้ได้เคยรู้มาก่อน เช่น การเพาะเห็ดฟาง มีการใช้วัสดุในการเพาะหลากหลายซึ่งผู้เรียนได้เปิดโลกทัศน์การเรียนรู้แบบใหม่อีกด้วย

- การเรียนรู้จากต้นแบบโดยการศึกษาดูงานในแปลงจริงๆ โดยผู้อำนวยการเฉพาะด้านในพื้นที่ต่างๆ เช่น จากอาจารย์อริศพัฒน์ วรรณสุทธิ์ จังหวัดเลย ผู้จัดการรายการวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

- การจัดทำแปลงทดลองต่างๆ ในเรื่องการเพาะขยายเชื้อ จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง การเพาะขยายเชื้อบิวเวอร์เรีย ถังหมักแก๊สชีวภาพ การทำจุลินทรีย์และฮอโมน

- การจัดทำโครงการส่วนกลางและแปลงสาธิต ผู้เรียนร่วมกันจัดทำพัฒนาแปลง จัดทำถังเก็บน้ำไว้ใช้ในแปลง จนพัฒนาเป็นแปลงปลูกผัก แปลงเห็ดสาธิต แปลงทดลองจุลินทรีย์ เป็นต้น

- การสร้างกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ หลายกิจกรรม เช่น เชิญอาจารย์มาบรรยายและสาธิต เรื่องเกษตรอินทรีย์โดยอาจารย์อริศพัฒน์วรรณสุทธิ กิจกรรมการเรียนรู้จุลินทรีย์สังเคราะห์แสงโดยคุณธรา การจัดทำเห็ดฟางกองเตี้ย

- การใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้ทาง facebook ชุมชนเกษตรอินทรีย์/กลุ่มธรรมชาติอินทรีย์ (ร่วมใจ) มีสมาชิก 300 กว่าคน ทำให้มีวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กว้างมากขึ้น

- การจัดรายการวิทยุเพื่อทบทวนบทเรียน ในวันเสาร์เวลา 9.00-10.00 น. วันอาทิตย์ เวลา 11.00-12.00 น. โดยพระคุณเจ้าปัญญาโร และรายการภูมิใจไทยอีสาน ในวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 9.00-10.00 น. โดยคุณภาวนา พุดดี ทำให้ผลงานและการประชาสัมพันธ์เป็นวงกว้าง และได้รับความสนใจมากมาย

การลงมือทำการทดลองสาธิตเป็นการเรียนและลงมือทำไปด้วย เช่น การเพาะขยายจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ทำให้เป็นสินค้าจำหน่ายในร้านห้างดินของวัด และผู้สนใจจากต่างประเทศ ในช่องทางออนไลน์อีกด้วย นอกจากนี้ยังได้ทดลองเพาะขยายจุลินทรีย์จาวปลวก เชื้อราบิวเวอร์เรีย เชื้อราไตรโคเดอร์มา ฮอร์โมนสำหรับพืช ยูเรียน้ำ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลจากการเรียนรู้ ผู้เรียนรู้ได้เรียนรู้ทดลองทำ และนำไปใช้งาน ในการทำเกษตรอินทรีย์ อย่างกว้างขวางและสามารถจำหน่ายในร้านค้าของวัดและผู้สนใจอีกด้วย บทบาทผู้จัดการเรียนรู้ เป็นบทบาทสำคัญที่ทำให้นำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้เป็นอย่างดี ผลต่อเนื่องคือมีการจัดทำโครงการธรรมชาติอินทรีย์ร่วมกัน โดยนอกจากผู้เรียนแล้วยังเปิดโอกาสให้ผู้สนใจที่สนใจเข้าร่วมเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ต่อเนื่องไปอีกด้วย

สิ่งที่เอื้อให้สำเร็จ

ปัจจัยสำคัญคือความเชื่อมั่นศรัทธาในการดำเนินงานตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ความร่วมมือร่วมใจของผู้เรียนโดยบทบาทผู้จัดการเรียนรู้มีส่วนสำคัญทำให้กระบวนการเรียนรู้สำเร็จด้วยดี โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาเข้ามาเป็นหลักในการดำเนินงาน

กรณีเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดน่าน

ที่ตั้งเครือข่ายฯ

เลขที่ 118 หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองจัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน 55000
ติดต่อ คุณดวงรัตน์ ญาณะ โทรศัพท์ติดต่อ 089-1914668
และคุณพยอม วุฒิสวัสดิ์ โทรศัพท์ติดต่อ 089-4304969
E-mail:sangthaen@hotmail.com

กิจกรรมภาพรวม

ปี พ.ศ.2535 เกษตรกรรายย่อยได้รวมตัวกัน เนื่องจากประสบปัญหาจากการผลิตข้าวโพด มีปัญหาหนี้สิน จึงเข้าร่วมกับกลุ่มเกษตรกรรมทางเลือกและร่วมมือกันประมาณ 10 กว่าคนจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรรมทางเลือก ตำบลเมืองจัง จังหวัดน่าน ขึ้น และเรียนรู้การเข้าร่วมเวทีระดมความคิดเห็น

เพื่อแก้ปัญหาของกลุ่ม เพื่อร่วมกันวางแผนการผลิต ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ผลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้กลุ่มคิดพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีในฟาร์มเป็นหลัก และใช้วิธีลงมือปฏิบัติจริง เข้าร่วมกับภาคีต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ด้วยการอบรมหลักสูตรต่างๆ และนำความรู้มาแลกเปลี่ยนและลงมือผลิตในพื้นที่ตนเอง จนเกิดความชำนาญ จนกลายเป็นต้นแบบ ต่อมาขยายเครือข่ายไปต่างอำเภอ ได้แก่ อำเภอสันติสุข ตำบลป่าแลวหลวง ตำบลพงษ์ ตำบลดู่พงษ์ และเปลี่ยนชื่อจากเดิมมาเป็น “กลุ่มเกษตรกรยั่งยืน ตำบลเมืองจัง” มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 35 ราย ในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกิจกรรมการอบรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วย ทำให้กลุ่มพบว่าในจังหวัดน่านไม่มีศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัย นายชูศักดิ์ หาดพรม จึงได้เริ่มดำเนินการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้บ้านแสงเทียน ขึ้น โดยศูนย์ดังกล่าวนำรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่มาจัดเป็นผังฟาร์มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติจริง ในพื้นที่มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับคนทั้งในชุมชน ในพื้นที่ใกล้เคียงและชุมชนภายนอกหรือบุคคลที่สนใจทั่วไป นอกจากนี้ยังนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ทั้งในการผลิตและในวิถีชีวิตชุมชน มีการจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน จนถึงปัจจุบันนี้ กลุ่มเกษตรกรยั่งยืน จังหวัดน่านกลายเป็นศูนย์เรียนรู้ที่สำคัญในภาคเหนือ เป็นสถานที่ฝึกอบรมให้กับผู้สนใจ โดยสามารถรองรับผู้อบรมได้ประมาณครั้งละ 100 คน มีเรือนพักแยกชาย หญิง มีฐานการเรียนรู้ มีทีมวิทยากรที่มีความพร้อม

เป้าหมายของกลุ่มเครือข่ายฯ

กลุ่มมีเป้าหมายในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานความพอเพียง โดยกลุ่มให้ความสำคัญกับ ความมั่นคงด้านอาหาร และความเข้มแข็งระดับครัวเรือน เน้นให้ในครอบครัวมีอาหารที่ปลอดภัย พอเพียงสำหรับบริโภคในครัวเรือนตลอดปี เหลือจากการบริโภคจึงนำไปจำหน่าย มีแผนการจัดการการผลิตในแปลงเพื่อให้มีรายได้ต่อเนื่องตลอดปี ลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก เน้น

การผลิตที่ไม่ทำลายธรรมชาติ การทำกิจกรรมการผลิตเน้นพึ่งพาปัจจัยการผลิตในฟาร์มเป็นหลัก สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เน้นความสุขภายใน ครัวเรือน สมาชิกในครอบครัวมีการแบ่งหน้าที่ช่วยงานกัน สร้างความใกล้ชิดให้เกิดในครัวเรือน ส่งผลให้เกิดความสามัคคีชุมชน

องค์ประกอบของกลุ่ม

เริ่มจากกลุ่มเครือข่าย ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นเกษตรกรรมยั่งยืน มีการจัดตั้งเครือข่ายดังกล่าวขึ้นในหลายอำเภอซึ่งกลุ่มเครือข่ายมี ศูนย์การเรียนรู้บ้านแสงเทียน เป็นแกนกลาง มีเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน กลุ่มผู้ผลิตเกษตรปลอดภัย จังหวัดน่านในพื้นที่ 16 ตำบล 8 อำเภอ ของจังหวัดน่าน จำนวน 15 กลุ่มเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ได้แก่

- กลุ่มเกษตรกรยั่งยืน ตำบลเมืองจัง
- กลุ่มเกษตรกรยั่งยืน ตำบลดู่พงษ์
- กลุ่มทฤษฎีใหม่ ตำบลหนองแดง
- กลุ่มพัฒนาส่งเสริมอาชีพ (ผู้เลี้ยงสุกร) ตำบลหมอเมือง
- กลุ่มเกษตรพัฒนาไร่นาสวนผสมบ้านทุ่งฮ่องตำบลยม
- กลุ่มจอมพระน่าอยู่ ตำบลจอมพระ
- กลุ่มเกษตรกรยั่งยืนผาทอง ตำบลผาทอง
- กลุ่มเกษตรกรยั่งยืนบ้านห้วยแกลบ
- กลุ่มเกษตรกรยั่งยืน ตำบลฝายแก้ว
- กลุ่มเกษตรทำสวนล้าน ตำบลล้าน
- กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน ตำบลบัวใหญ่
- กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน ตำบลสันทะ
- กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน ตำบลศรีษะเกษ
- กลุ่มทำนาปลอดภัยสารพิษ ตำบลไหล่น่าน

- กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน ตำบลกลางเวียง

โดยมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 1,646 ราย มีเกษตรกรต้นแบบ 98 ราย และมีเป้าหมายในการรวมกลุ่มเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายด้วยระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

รูปแบบการเรียนรู้

เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดน่าน มีรูปแบบการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ กลุ่มจะเน้นรูปแบบการเรียนรู้ในลักษณะของการฝึกอบรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การลงมือปฏิบัติจริง เน้นความเข้มแข็งตั้งแต่ระดับครัวเรือน เน้นการเป็นต้นแบบ รูปแบบการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

- การเรียนรู้จากแปลงเรียนรู้ : เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดน่าน จัดพื้นที่ขนาด 21 ไร่ 2 งาน 94 ตารางวา ที่ทำกิจกรรมเกษตรผสมผสานมาจัดทำเป็นแปลงเรียนรู้ โดยมีลักษณะผังฟาร์ม และมีกิจกรรมการผลิตปรากฏตามผังประกอบด้วย

- กิจกรรมการผลิต : นาข้าว ผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น
- กิจกรรมปัจจัยการผลิต : โรงผลิตปุ๋ยหมัก แก๊สชีวภาพ
- การผลิตน้ำมันไบโอดีเซล
- กิจกรรมด้านปศุสัตว์ และประมง
- กิจกรรมต่างๆ จะเกื้อกูลและ

พึ่งพากัน มีลักษณะการจัดการแปลงแบบ

Zero Waste

- การเรียนรู้ด้วยการฝึกอบรม : การเรียนรู้ลักษณะนี้จัดเป็นลักษณะเด่นของกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดน่าน เนื่องจากมีความพร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในทุกด้าน ได้แก่

ด้านอาคาร สถานที่ : มีห้องประชุมขนาด 50 คน 1 หลังมีศาลาเอนกประสงค์ขนาด 50 คน 1 หลังมีห้องพัก 3 หลัง รองรับผู้เข้าอบรมได้ 60 คนมีโรงอาหาร มีห้องน้ำ

ด้านเนื้อหา : มีหลักสูตรการอบรมระยะสั้น 5 วัน 4 คืน เป็น การอบรมในศูนย์เรียนรู้ 10 ฐาน ได้แก่

- ฐานแนวคิดและหลักการผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน
- ฐานพลังงานทดแทน (การผลิตน้ำมันไบโอดีเซล พลังงานชีวมวลจากเชื้อเพลิงแกลบ)
- ฐานการเผาถ่านด้วยถังน้ำมัน 200 ลิตรและประโยชน์จากน้ำส้มควันไม้
- ฐานหลักธรรมชาติของพืชและการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการบริหารจัดการ
- ฐานการผลิตปุ๋ยหมักและการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีวัตถุ
- ฐานการผลิตฮอว์โมนสารสกัดขับไล่แมลงจากพืชสมุนไพร และไม้ผล
- ฐานการเพาะเห็ด (เห็ดนางฟ้า เห็ดฟาง)
- ฐานการเลี้ยงสัตว์และผลิตอาหารสัตว์โดยภูมิปัญญาชาวบ้าน
- ฐานการผลิตน้ำยาเอนกประสงค์และการแปรรูปอาหาร
- ฐานพันธุกรรมพื้นบ้าน

นอกจากนี้ ยังมีการจัดการเรียนรู้สัญจรที่สำคัญ คือ กรรมการเครือข่ายจะไปติดตามและประเมินผลหลังการฝึกอบรมและคัดเลือกเกษตรกรอาสาจากผู้ที่ผ่านการอบรมมาพัฒนา ส่งเสริมให้เป็นผู้นำรุ่นต่อไป หรือ

เกษตรกรต้นแบบหลักสูตรการพักหนี้ ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) หลักสูตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การปลูกต้นไม้ใช้หนี้ของ สภาผู้นำชุมชนแห่งชาติ โครงการต้นกล้าอาชีพ ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

ด้านสื่อ : มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย มีโปรเจคเตอร์ มีคู่มือความรู้ มีบอร์ดความรู้ต่างๆ

ด้านอาหาร : มีอาหารไว้บริการ

ด้านวิทยากร : มีปราชญ์และบุคคลต้นแบบประมาณ 98 คน ซึ่งสามารถให้ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ได้อย่างดีและเชี่ยวชาญ

ด้านชื่อเสียง : บุคคลต้นแบบได้รับรางวัลต่างๆ อันเป็นแรง กระตุ้นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง

ด้านภาคีเครือข่าย : มีความร่วมมือกับองค์กรชุมชนท้องถิ่น กลุ่มฮักเมืองน่าน หน่วยงานอิสระ ส่วนราชการทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ด้านการผลิต) กระทรวงสาธารณสุข (ด้านสุขภาพ) ทำให้กลุ่มได้เข้าร่วม กิจกรรมสำคัญๆ ของจังหวัด ภาคและประเทศอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นเครือข่ายเกษตรกรรมจังหวัดน่านจึงจัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการอบรม ซึ่งกลุ่มมีความพร้อมมากที่สุด

● การเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ : เครือข่าย เกษตรกรรมยั่งยืน มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของสมาชิกกลายเป็นกิจวัตร ประจำวันเป็นเรื่องที่สมาชิกปฏิบัติกันเป็นประจำที่เห็นเด่นชัด คือ มีสมาชิก ข้าราชการบำนาญ แพทย์ หมอ พยาบาล เข้ามาร่วมพูดคุยเรื่องสุขภาพ โดยนำมาเชื่อมโยงกับการผลิตอาหารที่ปลอดภัย เพื่อให้สุขภาพแข็งแรง ปลอดภัยสารเคมีทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค และจากการที่กลุ่มคนที่จัดเป็นผู้บริโภค ต้องการสุขภาพดีมาพูดคุยกับผู้ผลิตที่ต้องการผลิตผลผลิตที่ปลอดภัย เน้นปลูก

เองกินเองเหลือจึงขาย ทำให้เกิดการพัฒนาการผลิตและการขาย กลุ่มผู้ผลิต และกลุ่มผู้บริโภคหลังจากได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน ทำให้เกิดการนัดหมายนำผลผลิตที่ปลอดภัยมาขายให้กลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการบริโภค ผลผลิตปลอดภัย ประกอบกับแกนนำกลุ่มมีประสบการณ์ในการรับซื้อผลผลิต มาเพื่อขายต่อ จึงนำประสบการณ์มาพัฒนาเป็นการรวบรวมผลผลิตและผู้ผลิต มาขายผลผลิตร่วมกันเป็นลักษณะตลาดนัด นอกจากนี้ผลจากการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์จึงทำให้เกิดการรับรองผลผลิตว่าผลผลิตที่ปลูกนั้นมีความปลอดภัย ต่อผู้ผลิต และผู้บริโภคด้วย รวมทั้งได้รับความรู้จากการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์จากกลุ่ม หมอ พยาบาล จนเกิดการคุ้มครองผลผลิต โดยสมาชิก กลุ่มรับรองความปลอดภัยการผลิตกันเอง กลายเป็นรับรองมาตรฐานของกลุ่ม อย่างมีหลักการ เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดน่าน จึงกลายเป็นกลุ่ม เครือข่ายที่มีต้นแบบด้านต่างๆ มาก ทำให้เกิดการกระจายตัวของการเรียนรู้ ขึ้นโดยต้นแบบในเครือข่าย สามารถไปส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่าง ต่อเนื่องในพื้นที่อื่นๆ

กล่าวโดยสรุปว่า เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดน่านมี รูปแบบการเรียนรู้ลักษณะการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อสร้างต้นแบบ และถ่ายทอด ความรู้ต่างๆ ด้วยกระบวนการฝึกอบรม สำหรับการพัฒนาตนเองของสมาชิก จะใช้รูปแบบของการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยผลจากการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ของเครือข่ายก่อให้เกิด

๑ การเชื่อมโยงกับผู้บริโภค เป็นตลาดนัดสินค้าเกษตรปลอดภัย (กาดนัดเกษตรอินทรีย์)

๒ การคุ้มครองผลผลิตด้วยอุปกรณ์ตรวจสอบสารพิษ เกิดการรับรอง ผลผลิตอย่างมีหลักการเป็นมาตรฐานรับรองเอง โดยมีหลักฐานจากผลตรวจ ผลผลิตที่สามารถยืนยันความปลอดภัย

๑ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเมื่อกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนจึงทำให้ได้รู้ข้อมูลใครถนัดด้านใด จึงเกิดการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเข้าลักษณะ put the right man on the right job และส่งผลให้เกิดต้นแบบจำนวนมาก เพราะปฏิบัติมาชำนาญจนกลายเป็นต้นแบบ

● การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างต้นแบบเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดน่าน มีกิจกรรมที่ปฏิบัติประจำ คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการลงมือปฏิบัติจริง เมื่อปฏิบัติต่อเนื่องเป็นประจำจนทำให้ผู้ปฏิบัตินั้น มีความชำนาญ มีความเชี่ยวชาญ เป็นการสั่งสมความชำนาญ และในที่สุดเกิดเป็นคนต้นแบบ

จุดเด่นของการเรียนรู้ กลุ่มเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดน่าน คือ

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการแลกเปลี่ยนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้เกิด องค์ความรู้ ขยายออกไปอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จเรื่องกระบวนการเรียนรู้

ผลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำให้เกิดวิทยากรตัวคูณอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากในการแลกเปลี่ยนประกอบด้วย กิจกรรม การพูด การแสดงความคิดเห็น การรับฟัง การแสดงตัวอย่าง การสาธิต ทำให้ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะต่างๆ บ่อยครั้ง จนทำให้ไม่รู้สึกรู้สีกแตกต่างในการพูด บรรยาย เรื่องที่ตนเองชำนาญ เกิดผู้สอนขึ้นในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และขยายผลออกไปในกลุ่ม เครือข่ายอื่นๆ จนกลายเป็นกลุ่มที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน สังคม องค์กรต่างๆ รวมทั้งส่วนราชการด้วย

ถ้าพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรรมยั่งยืนพบว่าสอดคล้องกับทฤษฎีของความกระตือรือร้น (Motivation Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง (Active Participation Theory) และทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism Theory)

ฐานข้อมูลการเรียนรู้ : ฐานข้อมูลการเรียนรู้ของกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดน่าน

ผลจากการเป็นศูนย์เรียนรู้ มีผู้มาเรียนรู้ในศูนย์ปีละไม่น้อยกว่า 1,000 คน ทำให้กลุ่มมีฐานข้อมูลด้านต่างๆ ดังนี้

- ฐานข้อมูลสมาชิก และเครือข่าย
- ฐานข้อมูลหลักสูตรการเรียนรู้ต่างๆ
- ฐานข้อมูลปราชญ์และต้นแบบด้านต่างๆ
- ฐานข้อมูลการผลิต
- ฐานข้อมูลผู้บริโภค
- ฐานข้อมูลภาคีเครือข่ายต่างๆ

ทั้งนี้ ฐานข้อมูลเหล่านี้อาจยังไม่สมบูรณ์ ครบถ้วน รวมทั้งอาจมีฐานข้อมูลอื่นที่มิได้กล่าวถึง มิได้หมายความว่าไม่ได้มีอยู่ เพียงแต่ การรวบรวมจัดกลุ่มประเภทอาจไม่ตรงกัน ซึ่งสามารถปรับต่อไปได้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตามฐานข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ ควรได้รับการพัฒนาตามโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยการสังเคราะห์ จัดกลุ่ม แยกประเภท และนำมาผลิตให้เป็นสื่อหรือชุดหลักสูตรทางไกล เพื่อให้ชุมชนอื่น ผู้สนใจ ได้มีโอกาสเรียนรู้ และเป็นการกระจายการเรียนรู้ผ่าน ICT การเรียนรู้ชุดวิชาเกษตรกรรมยั่งยืนทางไกล เป็นต้น

คำนำ

ตามที่โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วยกระบวนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทั้งนี้ในปีแรก (2556/2557) ได้มีการออกแบบและพัฒนาาระบบการเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ในการผลิตที่ปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ใน 6 ระบบได้แก่ ระบบมาตรฐานความปลอดภัยของผลผลิตทางการเกษตรระบบการผลิตและการจัดการระบบการกระจายสินค้า ระบบการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ระบบเชื่อมโยงผู้บริโภค ระบบการเรียนรู้และฐานข้อมูลโครงการจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมโครงการและสรุปเป็น แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ ปัญหาข้อจำกัดที่ผ่านมา รูปแบบ ข้อควรพิจารณาในการดำเนินการและปัจจัยสู่ความสำเร็จในเรื่องการจัดการกลุ่มและเครือข่าย การจัดการระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ การจัดการระบบมาตรฐานความปลอดภัยด้านเกษตรและอาหาร การจัดการระบบการกระจายสินค้า การจัดการระบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงผู้บริโภคเกษตรปลอดภัยและการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูลโดยแยกจัดพิมพ์เป็น 6 เรื่อง

สำหรับการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล มีความสำคัญต่อการผลิตที่ปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากผู้ผลิตต้องร่วมกันเรียนรู้และปรับปรุงการผลิต อยู่เสมอ เพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัย รวมทั้งมีการจัดทำฐานข้อมูล การผลิตและการตลาด เพื่อวางแผนการผลิต รวมทั้งด้านการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ทั้งนี้ได้มีการนำกรณีตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนสวนธรรมร่วมใจ จังหวัดยโสธร และเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดน่าน มาวิเคราะห์ไว้ด้วย

โครงการฯ จึงขอขอบคุณผู้เรียบเรียงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำเอกสารเล่มนี้จนสำเร็จ และหวังว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทั่วไป

โครงการการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้าน

เกษตรปลอดภัยผ่าน ICT

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
แนวคิด หลักการ	1
วัตถุประสงค์	4
ปัญหาข้อจำกัดของการเรียนรู้และฐานข้อมูล	4
รูปแบบการเรียนรู้และฐานข้อมูล	5
ข้อควรพิจารณาในการดำเนินการ	11
ปัจจัยสู่ความสำเร็จ	12
กรณีตัวอย่าง	14
ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนสวนธรรมร่วมใจ	14
เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดน่าน	19

การจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูล

- * **ที่ปรึกษา** รศ. บำเพ็ญ เขียวหวาน
รศ.ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
- * **ผู้เรียบเรียง** นางทิตยาวรรณ กิจวรรณีกุล
- * **พิมพ์ครั้งที่ 1** พฤษภาคม 2557
- * **จำนวนพิมพ์** 200 เล่ม
- * **สนับสนุนโดย** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- * **จัดพิมพ์โดย** โครงการการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วย
กระบวนการเรียนรู้ผ่าน ICT ศูนย์จัดการทรัพยากร
เพื่อท้องถิ่น (CRC) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
โทร. 0-2504-7777 ต่อ 8083
มือถือ 081-964-2969 โทรสาร 0-2503-3578
E-mail:kppproject2556@gmail.com
<http://foodsafetythai.com>
- * **พิมพ์ที่** บริษัทนิเวศธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด
202 ซอยกรุง 57 แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

การจัดการเรียนรู้ และฐานข้อมูล

โครงการการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านเกษตรปลอดภัยด้วยกระบวนการ
เรียนรู้ผ่าน ICT ศูนย์จัดการทรัพยากรเพื่อท้องถิ่น (CRC)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช